

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

nica izhaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 60 kr., za po leta 2 gld. 40 kr., za četrt leta 1 gld. 30 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 4 gold. za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXV.

V Ljubljani 23. svečana 1872.

List 8.

Iz pastir. postnega lista mil. kneza škofa Briksenskega.

Kakor nevesta Gospodova je Cerkev odločena v to, da osodo svojó z Zveličarjem deli; zato se ponavlja življenje Kristusovo v življenji sv. Cerkve. Naj očitniše je to v prvih in poslednjih časih sv. Cerkve. V prvih stoletjih se je Cerkev posebno vdeleževala terpljenja svojega Boga in Ženina in njegove kervave smerti na križu. Tisti čas je Cerkev bivala na Kalvariji. Zato je tudi svojim otrokom neutrudljivo oznanjala Kristusa križanega in jim kazala, kako jih po križu k sebi kliče, da naj njegovo neskončno ljubezen povračujejo z naj višo nasprotno ljubeznijo, kakoršne je človek zmožen, zakaj: „Nobeden nima večí ljubezni, kakor kdor življenje dá za svoje prijatle.“ — Ob koncu svetá pa se bo Cerkev vdeleževala častitljivosti svojega Ženina. Prikazala se bo tedaj kakor nevesta v lepoti svetnikov... Vmes med začetkom sv. Cerkve in koncem sveta pa se ponavlja v cerkvenem življenji zdaj ta, zdaj una dogodba.

Sedanji čas je Cerkev kakor na Oljski gori. Njeni sovražniki, bi djal, imajo svet, kako bi jo vjeli, jo prostosti oropali, ali jo celo zaterli. Cerkev pa, zapušena od vse človeške pomoči, samotna moli: „Oče, naj gre memo kelih terpljenja, da ga ne pijem; vender ne moja volja, ampak tvoja naj se zgodi!“ Svojim otrokom pa kliče Cerkev, kakor nekđaj Kristus učencem: „Čujte in molite!“ — To je ob kratkem vvod pastirskega lista; ravno temi besedami pa tudi višji pastir kličejo svojim vernim ovčicam v začetku postnega časa.

1. Čujte in molite, ker zdaj je čas vélike skušnjave. Odkar je veliko prekletstvo Božje zadelo zemljo, zraven ternja in osata nikoli ni jenjala človeku tudi skušnjav roditi. S pšenico dobrega se prikazuje že v otroku ljulika hudega. Preden še vé, kaj je skušnjava, jo že čuti, in skuša, kako težko jo je premagati. Starček, ki ob palici tava proti grobu, živo čuti, kako ga je to in uno zapustilo; skušnjava pa mu je ostala, in v grenkem spominu, da je večkrat omagal v skušnjavi, toliko gorečniše moli: „Gospod, ne pelji nas v skušnjava.“ Vojska s skušnjava je tedaj življenje.

Hudo pa bi se motil, kdor bi mislil, da v raznih cerkvenih časih ni nič razločka v tem, kakošna, kólika in kako splošna je skušnjava. Skrivno razodenje sv. Janeza znamenito na ta razloček kaže. Imenitni pisavci menijo, da sedmére pisanja v prvih poglavjih zaznamujejo ob kratkem zgodbe sedmerih časov sv. Cerkve. Po teh mislih smo zdaj v predzadnji dóbi, ktere podoba je v pisanji do cerkve v Filadelfiji. Bodi si pa s to menitvo razlagavcev, kakor že je, toliko je gotovo, da to pisanje se prav posebno zлага z našim časom. Kristus

namreč tukaj govori: „Ker si ohranil besedo moje poterpežljivosti, bom tudi jest tebe obvaroval skušnjave, ktera ima priti nad ves svet skušat prebivalce na zemlji. Glej, kmalo pridem: derži, kar imaš, da ti nihče krone ne vzame.“ (Razod. 3, 10. 11.) Po tem je zdaj čas skušnjave, ki ima priti čez vso zemljo skušat zemlje prebivalce; to je gotovo čas vélike skušnjave. Treba je vediti, v čem je ta skušnjava, ker je sicer nikakor ne moremo premagati. Ta skušnjava mora biti v očitnih zadevah, ker se nam za tako splošno popisuje, in biti mora taka, da ima prav posebno škodljivo moč do ljuških misli in sere. Tako je pa res, in sicer zato, ker naš čas vse drugač mem poprejšnih stoletij misli o razmeri javnih naprav do keršanstva in toraj tudi do Cerkve.

Od začetka keršanskih stoletij so bili namreč terdno prepričani, da keršanstvo je kvas, ki je odmenjen v to, da ne le posameznega človeka, ampak vse človeštvo prešine; da križ Kristusov je tisto znamenje, ki ni le za posamezne ljudi, ampak je po besedah prerokovih postavljen za vse narode kakor znamenje zveličanja; pa da Bogu in njegovemu Maziljencu mora služno biti ne le, kar je duhovnega, ampak tudi kar je posvetnega, ker vidno in nevidno stvarjenje ni odmenjeno za nič družega, kakor da Bog kdaj in vselej na veke „bodi vse v vsem.“ (1. Kor. 15, 28.) Zato je veljalo za naj tehtniše in naj blagše delo, na to gnati, da duh keršanstva ne le zasebnega življenja posameznega človeka, ampak tudi vse očitne naprave narodov prešinja. —

In akoravno so narodi veliko cenili jezik in rod; vender niso poznali večí časti mem keršanskega naroda. Unemu prizadevanju se imamo zahvaliti za naj lepši izdelke v umetnosti in vedi iz prejšnih stoletij. Ta očitni keršanski duh je imel tudi veliko moč do posameznih, in ljubi svetniki, ki so cvetli v vertu Božjem, so tako prijetna, čeznatorna prikazen, da ne vemo, je li bi bolj očudovali njih načela ali njih zglede. Tako je bilo poprejšne čase pri vsi nepopolnosti človeških naprav, ktere nočemo tajiti. Zdaj pa se mnogotero kaj trudijo, da bi duh keršanstva izgnali iz vsih očitnih naprav. To je odpad človeškega družbinstva, o katerem so sv. Oče pred enim mesecem tako rezno govorili pri nekem očitnem zaslišanju. Premisljujte človeško občinstvo na jugu in na severu, na zahodu in vzhodu, in našli bode, da krogi, kteri nad njim gospodujejo, niso kje slepi, kakor v (ajdovski) nekdanjosti, in da bi toraj v slepoti Cerkev napadali, temuč da so od vere odpadli, in zato toliko težej poslušajo besedo Bogá in njegove Cerkve, ker jih prekletstvo stiska.“ V tem odpadu človeškega družbinstva je pa tudi vélika skušnjava, ki je prišla nad vso zemljo in njeno prebivalstvo. Zakaj ako se narod v svoji celoti ne peča za vero, se vničarnost raz-

širja tudi pri posameznih, in kdor hoče keršanstvu in Cerkvi še zvest ostati, mora v resnici reki nasproti plavati.

Ako je to že samo na sebi težavno, prihaja s tem še nezmerno težeje, da se časništvo tudi pri nas ne naveliča tega odpada kakor napredek, kakor svobodo preslavlja. Marsikteri ne sprevidijo, da to so puhle besede, ki imajo le dotlej, dokler je kaj keršanskega razdirati, ki se pa v dvestransko ostre meče spremené, kadar je to razdjanje dokončano. Zanikarno časništvo se veseli, ali „angeli miru se britko jokajo.“ (Iz. 23, 7.) Zakaj od Boga odpadlo družbinstvo je tudi bogozapušeno in ta zapušenost se razodeva v zmiraj večji zmešnjavi, nečednosti in nezadovoljnosti. Toraj preljubi: „Čujte in molite, da v skušnjavo ne padete.“ Ne pozabi, o keršansko ljudstvo, kar ti Gospod govori v skrivnem razodenji: „Terdno derži, kar imaš.“ Terdno derži keršanski zakon, keršansko šolo, keršansko srenjo, in keršanski svetni red itd.

2. Čujte in molite, ker zdaj je čas velikega pričakovanja. Pod to točko obravnava pastirski list upanje bližnje zmage. Vera v bližnjo zmago sv. Cerkve je tako močno razširjena, da se zamore veliko pričakovanje imenovati, če tudi nimamo k temu gotovega prerokovanja. Ko prvo znamenje k temu se sme po pravici imeti edinost med nižjim duhovstvom in škofi po eni strani, in med škofi in papežem po drugi strani. „Hudobija je sama sebi lagala,“ ko je napovedovala razdvoj zavolj določene verske resnice o nezmotljivem učenstvu rimskega papeža. Kakor močno milujemo sem ter tje kak odpad, je vendar gotovo, da edinost sv. Cerkve ni zbegana... Apostoljski Sedež je skala prave vere, in terdna zveza s to skalo je poročstvo boljših časov za sv. Cerkev.

Drugo dobro znamenje je v nepremakljivi stanovitosti vernega ljudstva. Kaj se vendar dandanašnji vse počenja, da bi se ljudstvo od podločnosti do Cerkve odvernilo! Pri vsem tem ostane zvesto veri svojih očetov in zmiraj bolj moško kljubuje zapeljevanju novošegnosti. Koliko se moli, koliko se daruje za sv. Očeta! V oziru na to pač ni prazno upanje, ako se nam zdi slišati besede skrivnega razodenja: „Glej, kmalo pridem.“

Znamnje velikega pričakovanja je tudi ta okolišina, da je hudo s Cerkvijo že do verha prikipelo. Pogled v Rim na Pija IX nas tega prepričuje... Ne dajmo se motiti, če tudi od nobene strani človeške pomoči ni... Toda, namesto da bi prihodnjost preiskovali, poslušajte raji opomin Zveličarjev: „Čujte in molite!“ — „Terdno derži, kar imaš, da ti kdo ne vzame krone.“ Bodite zvesti v spolnovanju verskih in stanovskih dolžnost. Posnemajte Kristusa, premagujte strasti, bodite poterpeljivi o krizih itd.

K sklepu še prošnja: V naj večji nevarnosti so sedanjí čas sv. Oče in pa keršanska mladina, mali sv. Cerkve. Toraj vas prosim, da vsak dan pri roženkrancu zvečer ali pri kaki drugi skupni domači pobožnosti obmolite tudi očenaš za sv. Očeta in za keršansko odrejo mladine itd.

Nekteri vzroki verskega odpada.

Mnogo je vzrokov, zarad katerih marsikteri nesrečni po mestih, tergih, vaséh, delavnicah, po kazinah, velikih gostilnicah, pisarnicah i. d. od vere odpadajo. Poglavitni pa so: Nevednost, napuh in sploh greh.

Nevednost v verskih resnicah je premnogokrat vzrok odpada od vere. Ko se otrok v šoli v mladosti verskega nauka uči, takrat ljubi Boga, zaupa v Boga, ima veselje do božje službe in do vsega, kar je Božjega; veseli se nebés, pekla se boji. Pa otrok vse to zapopade

le po otročje, nima še celote; ne v nauku in ne v spolnovanju sv. vere, zakaj treba je nadaljevati v nauku in v čednosti; zdaj je drevesce še le vsajeno. Pa kako se godí dalje? Otrok pride med svet, med ptuje ljudi, ki so že več ali manj sprideni, tam ne hodi več k keršanskemu nauku in morebiti tudi ne k pridigam, ne bere nič, s čimur bi se v veri vterjeval, in ne vidi, ne sliši nič tacega; uči se pa med tem le svetnih reči, n. pr. svojega rokodelstva, obertnije, pisarije itd. Kmalom mu jeziček dobro teče čez vsakdanje reči, zná govoriti o posvetnih rečéh ko star doktor; v verskih rečéh pa je zastal, ker v tem ni napredoval, kakor z drugimi vednostmi. Kmalom celo zajde v okolišine, družbe, kjer se vera malo ceni, se zoper sv. vero ne mara celo govoriti. On ne more ugovarjati, ker ni zmožen, stoji in molči, omahuje nekaj časa, — potlej pa sam prestopi k nasprotnikom, prelomi kerstno obljubo in sam začne sv. vero napadati. Zdaj je pri kraju z njim, — ne dá se več podučiti, ko bi imel tudi priliko. Kako se konča? Počasi pozabi verske resnice, ki imajo biti podlaga vsih vednosti, postane pravi posvetnjak, živi le za časno. Za saboj nima nič več; kar je v mladosti znal, je pozabil. Pred saboj nima nič; on je gluhi in slepi za večnost. Premoženja si nakopičuje, če more, in če je že po pravici ali ne, na to ne gleda; v veri pa je popolnoma na bobnu. Tako se navadno godi na pol olikanim v veri. —

Drugi vzrok odpada od vere je napuh, prevzetnost, ošabnost. Človek, kterege napuh obseda, se začne povzdigovati čez vse, kar je božjega; kakor mu igre otročjih lét več niso všeč, enako mu je odveč vera otročjih lét. Merzi jo, zapusti, zaverže jo, prepusti jo otrokom. Kaj ga je k temu zapeljalo? Napuh, kteremu je serce odperl. Noče več biti otrok, ne otrok Božji, kakor ne dober otrok svojih staršev, ampak svoj lastni malik in družih gospod. Ravno to pa je ostudni napuh; zakaj če tudi je človek že odrasen, ostati mora le vendar vedno otrok nebeskega Očeta; zgubljenje, kdor se hoče znebiti tega naj boljšega Očeta! — Ravno zato pa starši prehudo šibo močijo sami sebi, kateri otroke slabo odredjujejo. Taki ne vboga več starišev in vsaka pokoršina mu je nadležna; posebno mu je zoperno to, da bi svoj um podvergel Božjemu razodenju. S tim se milosti Božje čedalje bolj nevrednega stori, Bog in vera ga zapuša; zdi se mu, da je sam sebi zadosti. Učenjak, da bi v razodenje Božje veroval, da bi se mu podvergel, to mu je preveč. — Ponižni pa vedno spoznava svojo slabost in ravno v ponižnosti ostane verin, in Bog njegovi veri pomaga: „Ošabnim Bog nasprotuje ponižnim deli svojo milost“.

Napuhnež hoče biti kaj posebnega, noče storiti, kar drugi, rekoč: za ljudstvo (plebs) keršanska vera zna dobra biti, pa ne zame. Toda tudi učeni profesor, stotnik, poveljnik, vradnik, okrajni glavar, mestni svetovalec, kralj itd. spadajo k ljudstvu in kaj lepo jim pristuje, če vestno po sv. veri živé, kar so tudi toliko bolj vezani, ker imajo biti učenejši, umniši in vestniši mem družega ljudstva. Bog bo toliko več od njih tirjal pri sodbi, kolikor večí talente jim je dal.

Naj važniši vzrok odpada od sv. vere je pa greh sploh. Kdaj začne človek v verskih resnicah dvomiti? Kdaj ta in uni nevéren prihaja? Naj prvo se začne greh z vero bojevati. Strast človeka k grehu vleče in mika, skušnjava pritiska, človek zabrede v gréh, iz greha pa v nevero. Grešnik veruje le to, kar mu vest gladi, kar se z grehom strinja. Greh premaga, človek pada iz greha v greh, počasi celo človeško serce napolni in sv. vera nima več prostora v njem. Hudobnež odverže vero in se baha, da je srečen in srečen, ker ne veruje: brezbožnost sama sebi laže. „Mentita est iniquitas sibi.“ Na posled pride obap, in grešnik je pri kraju.

Ker so taki ljudje naj nesrečnejši, zato je tudi naj boljši delo za njih spreobrnjenje moliti. Molimo tedaj pogosto za spreobrnjenje slabovercev in nevercev.

Sitar.

Iz Ljubljane v Terst in od ondol v Egipt.

(Dalje.)

(Kratek popis Egipta: Ime: vreme in gorkota; pridelki; prebivalstvo; kratka zgodovina. Opis Kaire in ondolnega početja. Ime začetek, prebivalstvo, stanovanja, lega, raznoteri narodi itd. Ježa k piramidam. Otok Roda in nilomér. Kaj so piramide? Kobacanje na K-opsovo — naj viši piramido. Kako so zidane piramide? Višava in velikost Keopsove piramide; razgled z nje, nieno znotranje in najdenje Keopsovega groba.)

Egipt se imenuje kacih 150 milj dolga dolina in struga spodnjega Nila od srednjega morja do prvih vodopadov ali slapov pri Asvanu. Ime Egipt je po misli mnogih ravno tiste korenine kakor Kopt; Izraelci so imenovali to deželo Misraim in domačini jo zovejo Maser, — nekdanje domorodno ime je bilo Kemi, to je črna, črna zemlja, v razloček od rujave zemlje v pušavi. Ob obeh straneh je namreč dežela s pušavo omejena. Vender pa vlada egiptovskega namestnega kralja seže veliko dalje gori ob Nilu. Kacih 20 milj pred Nilovim ustjem se razširja tako imenovana Delta, egiptovska nizka zemlja, ktero Nil napaja s 7 svojimi raztoki in neštevilnimi prékopami. Rék razun Nila dežela nima; ravno tako pravih hribov ne. Ob Nilovih straneh je nekoliko višave, ki dela strugo, pa obgorovje nikjer ni čez sto čevljev visoko.

V Egiptu malokrat dežuje, namerilo se je, da v gornjem Egiptu več lét celo nič deževalo ni. Zato mora vso rodovitnost vzrokovati Nil s svojimi vodotoči. V Delti dežuje večkrat.

Srednja gorkota je v Aleksandriji 16, v Kairi 18, v Tebenu 23 stopinj po R. Naj bolj vroč mesec je avgust in doseže gorkomér včasí 32, v gornjem Egiptu čez 40° R. v senci. V zimskih mescih po nočéh je pa dostikrat prav hladno.

V Egiptu se prideluje dura, všenica, ječmen, bob, leča, tobak, riž, pavola, sladkor, predivo, indigo itd. Logov nima dežela, razun palmovih; sem ter tje rastejo divje smokve, nilske akacije in tamarinde. Zraven navadnih domačih žival je veliko velblodov in bivolv.

Ljudstva utegne biti čez poltretji milijon; med njimi do 1,750.000 mohamedanskih Arabov, do 150.000 keršanskih Koptov, 12.000 Turkov, 5000 Sircev, ravno toliko Grekov in Judov, 2000 Armencev.

Zlasti po mestih je veliko zamurcev in Evropejcev, tudi nekaj Nubijancev. — Egipt se je nekdanj delil v gornji in spodnji Egipt, zdaj se deli v tri déle: „Masrel-Bahri“ (spodnji), „ed-Dustani, (srednji), in „es-Said“ (gornji Egipt).

V zgodovini egiptovski je še veliko temnega. Gotovo je bila dežela že pred več kot 2000 leti pred Kr. močno obljudena. Olike, kakor menijo učeni, se je pričela ob severu in ni prišla od juga, iz Etijopije, kakor se je poprej mislilo. Za prvega zgodovinsko znanega kralja imenujejo Menes-a ali Mena, kateri je vstanovil stolišče Memphis ob levi strani reke Nila. Zgodaj so zidali z obdelanimi kamni, izobraževali zmiraj bolj tako imenovane hierogliffe ali slikasto pisavo in jeli zidati piramide. Piramide tako imenovane Gizejske, zraven Kaire, katerih naj viši je Keopsova, bi bile zidane pod kralji 4. in 5. dinastije, po Lepsiu čez 3000 lét pred Kr. (?). — Po letu 2000 so priderle ob jugu v deželo množice arabskih pastirskih narodov „Sasú“, ki jih zgodovinarji imenujejo „Hiksos“ in so ondi čez 500 celo kraljevali.

L. 1702 pred Kr. je prišel v deželo očak Jakob s svojimi otroci in vnuki, in l. 1487 pred Kr. je peljal Mozes Izraelce iz dežele. (Prim. „Bibl. Gesch. Dr. Schuster, Freib. 1861. str. 173 in 223, kjer je pojasnjena tudi razmera med 215 in 430 leti njih bivanja v Egiptu in na tujem.)

L. 525 pred Kr. so priderli Peržani in so si pod Kambizom podvergli ves Egipt ter ga spremenili v peržanske okrajine. Čez 405 let je postal še za 65 lét samostojin in vstanovil je zopet nove dinastije pod Manetom do 30 dinastije. Leta 340 so ga Peržani v drugo oropali. Osem let pozneje ga je vzel Aleksander Veliki, čigar vojvoda Ptolomej se je dal za kralja izklicati in je vstanovitelj Ptolomejcev.

Greško gospostvo je bilo propad za egiptovsko narodovnost, in Aleksandrija je postala središče kraljestva, greške učenosti, pa tudi greškega lišpa. Mnogi paganski tempeljni so bili zidani ob tistem času po Egiptu, katerih razdertine se še zmiraj vidijo v Theben u, Esneh-u, Edfu, Philah in drugod. Zmiraj večí spačenost, ki se je iz gospodovalcev razširjala med narod, je pod Kleopatru državo pokopala. Po bitvi pri Actium-u, 30 l. pred Kr., je Egipt postal rimska okrajina.

Keršanstvo je že sv. evangelist Marka precej v začetku oznanoval v Egiptu, razširilo se je kaj hitro ter ni le samo mest in vasi, ampak tudi pušave in samote z verniki napolnilo. Vender se je vmés tudi paganstvo še dolgo ohranilo. V Philah je bil Izisovo malikovanje še le v 4. stoletju odpravil cesar Justinijan.

Pri delitvi rimskega cesarstva 395 po Kr. je bil Egipt pušen jutrovskim cesarjem; l. 638 ga je premagal Amru, vojvod Omarja Kalifa. S povodnijo arabskega ljudstva je prihrumelo mahomedanstvo v deželo in domačini s keršanstvom vred so bili skoraj čisto zaterti... To tedaj je nasledek npravne spačenosti, kar naj bi si tudi naši liberalci za ušesa zapisali in vere ne zatirali. Razne vladarske deržine so se dalje pulile za gospostvo, dokler ni l. 969 dežele oropal Moes, fatimidovski kalif, ki je dal vstanoviti Kairo. Fatimidovce je l. 1171 vergel Sallah-ed-Din (Saladin), čigar gospostvo je terpelo do sredine 13. stoletja. Letá je odgojil mameluke, to je, vojake iz kupljenih sužnjev, katerim je posestva po deželi delil tako, da so si le-ti kmete kmalo čisto podvergli in si l. 1250 naj više gospostvo v taki meri pridobili, da so si sami volili vladarje sultane. Mameluki bili so rojeni kristjani; kupovani so bili pri 7 ali 8 letih po Georgiji, Mingreliji, Kavkazu; carigrajski tergovci so jih vlačili v Kairo in jih prodajali ondolnim bejem. Beli ljudje in lepe rasti so bili.

L. 1517 je turški sultan Selim I deželo oropal in jo s svojo državo zedinil; vladali so nadalje deželo pašati v imenu turških sultanov; vender so pa mameluki še zmiraj imeli veliko moč. Ravno v vedni puljavi med obema je dežela zmiraj bolj terpela.

L. 1798 so bili Francozi pod vojvodom Napoleonom napadli Egipt, ter je bilo v bitvi pri piramidah pobitih 7000 mamelukov, čez 4000 pa se jih je razkropilo. L. 1806 je postal Mehemed Ali egiptovski poglavar, ki je mameluke do čistega iztrebil, si vstanovil redno vojsko, pa brodovje na vodi. Potem je veliko storil v povzdigo dežele, pri čimur je bilo sicer tudi veliko krivice in samosilstva. Kmetje n. pr. so bili primorani ves pridelek prodajati namestniku po samovoljno postavljeni ceni, za svoje potrebe pa jemati žito iz vladinih magazinov. Vender pa ni smel noben drugi v deželi biti trinog in tiran, kakor le on sam. Hvale vredne so njegove prizadevanja za varstvo dežele pred tatovi in razbojniki.

Mehemed Ali si je po svojem sinu posinovljencu Ibrahim-pašatu 1816 podvergel Arabijo, Nubijo, Sennaar in Kordofan. Potem se je Porti v prid vojskoval zoper

Greke. Poslednjič pa se je spravil nad Sultana samega in vzel mu je 1831 Sirijo; po posredovanji evropejskih vlád pa je dobil v pomirjenji v Kiutahii (1833) samo poglavarstvo nad Sirijo. Pa spet se je vnela vojska l. 1839 in Ibrahim-paša je v novo otepel Turke, turško brodovje je k Mehemedu prestopilo in Ibrahim je že protil Carigradu; kar se evropejske moči zopet Turku v prid vmes vtaknejo in Mehemed Ali-a k miru prisilijo. Po takratni pogodbi se imenuje egiptovski vladar namestni kralj in nasledujejo mu v vladini njegovi moški mlajši. L. 1847 se je bil stari Mehemed Ali zmešal in Porta mu je Ibrahim-pašata postavila naslednika, ki je pa kmali potem umrl — še pred Mehemed-Ali em. Naslednik je bil M. Ali-ev vnuk Abbas paša. Letá je umrl l. 1854, ko sem bil ravno tudi jaz z g. Kirchnerjem in drugimi duhovni v Aleksandriji. Imeli smo mladega zamurskega kuharja in mislil je g. Kirchner, kdo vé, kako tehtno novico mu bo naznanoval, rekoč: „Abbas-paša māt“ (Abbas paša je umrl). Odgovoril pa je nekako to-le: „Kaj, če je umrl? Bil je Mehemed Ali — je umrl; bil je Ibrahim paša — je umrl, in kaj je meni mar, če je tudi ta umrl?“

Ko je bil čez malo dni potlej Said paša za naslednika razklican, smo bili že v Kairi in bila je zvečer silo velika, prava orientalska razsvitljava po mestu, pa olepšave so bile nekako pataglave in brez točne rednosti, ali bi djal, bile so „arabske“.

Podajmo se pa zdaj nazaj k poslednjemu popotovanju.

Stopivši v Kairi iz kolodvora in prestopivši „Bab-el-Hadid“ (železne vrata) prideš v nekterih minutah k lepemu drevoredu „Esbekije“ ali „Muski“, ki je središče „francoskega oddelka“, in ob katerem je tudi več velikih gostilnic in zlasti kaván. Mi pa smo šli nekoliko dalje v gostilno „Viktorija.“

Kaira se imenuje po arabsko „Masr“ ali pa „Masr-el-Kahira. Kahira pomeni „Zmagovita.“ L. 973 po Kr. je mesto ustanovil Goher, vojvod kalifa El-Moez-a, prvi iz Fatimidovcev, ki je v Egiptu gospodoval. Sallah-ed-Din (Saladin) je bil Kairo obdal z obzidjem in grad zidal zraven na višavi. Za Carigradom je Kaira naj večje mesto na Jutrovem. Staro mesto, ki je bilo bolj proti zahodu, se je imenovalo „Fostat“, zdaj pa „stara Kaira“ (Masr-el Atika). L. 1835 je strahovita kuga pobrala do tretjine prebivalcev, njih 80.000; pri vsem tem zdaj šteje mesto čez 300.000 duš, in sicer kaci 260.000 muslimanov, 12.000 Koptov, 9000 Evropejcev, 4000 judov, 2000 Grekov in ravno toliko Armenov. Mohamedani imajo kaci 400 džamij in mesdžidov; razni kristjanje pa do 30 cerkev, judje 10 sinagog. — Kaira je popolno jutrodeželsko ali saracensko mesto; arabski zlog je tukaj manj mešan z bizanškim in sirskim, kakor v Damasku in drugod. Hiše so po verhu vse skozi plane, v znotraj in zunanjem je več fantazije in poezije, kakor pa rednosti in ravnomerstva. Pri boljših hišah in poslopjih je polno stolpičev, stebričev, deržajev, mostovžev, pomolij, omarstev, dolblin, omrežij, zrezljanih olepšav itd. Glavni izgled iz sôb ni na ulice, ampak na dvoriše, na ktero derže močne vrata, ki so hudo zapahnjene. Na dvorišu so studenci, vodnjaki skakavci, cvetličje, zelenje, drevesa, toplice. Precej pred dvorišem je pri bogatih „mandara“ ali soba za obiskovanje, olepšana s prelepim marmornim, pisanim tlakom, s sloniši, blazinami, preprogami itd. Vse je pisano, okinčano, vse se sveti.

Mesto se razširja pod homcem „Mokatam“, po vseh straneh ga obdajajo palmovo drevje, akacijski in sikomorski drevoredi, zelene polja in verti. Izmed rudečkastotemnih hiš in belih dvorov kupé na kviško neštevilni „minareti“ ali stolpi muslimanskih molišnic.

Razn evropejskega oddelka je mesto skoraj brez redovnosti; ceste in pota so večji del prav ozke, zvite,

ulice menda zlasti tudi zavolj silne vročine tako tesne, da od obeh strani hišne preproge, mostovži in opažbe nekako čez visé in se večji del po mraku in po senci hodi. Po mnogih kotih bi s tujcem lahko storili, kar bi hotli, ako bi ga potuhnjeno napadli. Veliko mošej in hiš je po 2 do 3 nadstropja visokih in skoraj povsod so namesto oken s šipami le tenko zrezljane omrežja.

Ob Kairi teče reka Nil, ki dela ondi več otočičev. Mesto ima 4 velike terge, 8 glavnih cést (sikkê), 53 oddelkov, in 71 mestnih vrat. Jutrove mesta so namreč po noči vse zaperte, in ne pride lahko v mesto, kdor dospé še le v mraku.

Ne vém, če je še v kakem jutrovem mestu viditi tolika mešanica raznih ljudi, žival, nôš in vsakterih reči in stvari, kakor v Kairi. Tu te sreča v kratkem času fellah (kmet) v zeleni halji, neukroteni Beduin na konji, kopt, jud, grek, zamurci od naj černejšega do komaj znatne černikosti, turki v belih, zelenih ali rudečih turbanih in drazih kaftanih (verhna obleka), drago vezenih kamižolah in pisanih pasovih; vojaki v beli obleki, olišpani turški sobni sužnji, jezdiči na konjih, velblodih, osličih, pozlačene prelepe kočije, pašati, katoliški duhovni raznih obredov in drugoverski služabniki, popotniki in sploh tujci iz premnožih krajev.

Ker je večji del gnječa ljudstva, toraj pred kočijami letajo tekavci in kričijo: „Guarda, guarda!“ (Pazi!). Oličarji velevajo, komandirajo zadi gredé svoje gospode jezdice kričijoči: „Jaminak“ (Na desno)! „Šimálak“ (Na levo)! „Riglak!“ (Pazi na nogo! kadar se zavije okrog ogla, da bi se ob kamen ne oplazil.) „Daherak!“ (Pazi na herbet) itd.

Latinske katoličane oskerbujejo v Kairi naj bolj oo. Frančiškani, ki imajo ondi svoj samostan. Sestre dobrega Pastirja imajo šolo 4 razredov, v ktero hodijo deklice vsih věrstev; mladino moško pa učijo „usmiljeni bratje.“ Imeli smo premalo časa, da bi bili ogledali naprave raznih obredov.

12. sušca smo se vzdignili skoz dolgo mesto Kairo in potem skoz staro Kairo proti slovečim gizejskim piramidam.

Pri otočicu Rodi smo se z živino vred prepeljali čez Nil. Bil je silovit prepir, kakor vselej pri enacih priložnostih, ker prepeljevalci niso nikoli dosti plačani; tujce terpinčijo, kakor naši liberaluhi katoličane. Otok Roda (Džeziret-el-Rudah), pol ure pod Kairo, je po izročilu tisti kraj, kjer je bila Faraonova hči Thermutis našla Mozesa. V Hasan-pašatovih dvorih na tem otoku so shranjene Nilove bukve, pravijo Arabci. Kaj vse je opisano v teh bukvah, kdo vé? Ravno tam je postavljen Nilomér (mekijás), kateri méri narašaj ali nastop reke Nila. Kadar Nil nastopa, se po trikrat na dan okliče po mestu, koliko stopinj ga je že. Kadar doseže reka 22 komolcev, takrat so polni vsi vodotoči ali kanali. Če je voda višji, je nesreča, ker dosega vasi in prestopa jezove po polji.

Silo lepi palmovi logi in zale polja so dalje od Fostata, skoz ktereга smo jo urno mahnili proti zahodu. Kake tri ure deleč utegne biti od Kaire do gizejskih piramid.

Čez nekaj časa smo zagledali te tolikanj imenitne in starodavne ozidja, okrog katerih je pesek in pušava. Kaj so piramide? Na prvi pogled vsak lahko previdi, da celi griček, koder stojé piramide in druge zidave, ni drugo kakor pokopališe, in piramide so velikanski spominki na tem pokopališu. Spominki in pokopališa so podzemeljski (rake) in nadzemeljski, kakor pri nas. Veliko je podsutega s peskom, kar je bilo poprej nad zemljo. Po več krajih kopljejo in dobivajo stare grobe, denarjev in raznih starin. Previdnosti je pa treba, da kdo od fellahov peneczov ne kupuje, ker veliko je ponarejenega in se prodaja za starino. Kdo vé, kakošne

skrivnosti in znamenitosti so še pod silnim kupom pe-ska? Blizu tam so tri velike in več manjših piramid s tako imenovano Sfingo (Sphinx) vred. Na naj višji, Keopsovo piramido smo nekteri kobacali, vlečeni od Arabcev. Prišel sem do verha nekako v četerti ure in kake 3-4krat sem nekoliko počival. Ni res, da je tako težko na piramidi priti. Kdor je le malo hribov in robov vaju, brez vse skerbí in tudi brez tuje pomoči prav lahko na verh pride. Toda Arabci ne dajo miru ter mora vsaki dvema ali trem se izročiti, ki ga vlečejo in o vsaki priliki za bakšič beračijo. Mora se reči, da so neznansko nadležni in dosti več kot cigan-ske sorte.

Podnožje je pri tej piramid velikansk štiriogelnik. Zidovje od zunaj je iz samih štiriogelnatih kamnov, pa razne dolgoti in razne veličine. Pri zidavi se je vsaka plast za široko klop notri umaknila, pa ne v ravni ridi ob stranéh, ampak raznotero in nekako zmešano. Sem ter tje se mora precej visoko pognati, da pride na bližnji višji kamen, po družih krajih manj. Po 3-4 čevlje visoki so kamni. Tako zidava od vsih 4 strani zmiraj bolj skupaj gre, in na verh, ko bi bila piramida čisto izpeljana, bi se končala s piramidalnim kamnom. Toda manjka je nekoliko na verhu, ter je pričeljena. Silna je višava, in komur se rado v glavi verti, mu ne kaže na to visočino kobacati.

Na verhu je ta piramida pričeljena ter ležé brez reda sem ter tje velikanske obdelane skale. Štiroglatega prostora utegne biti za veliko sobo. V ploše je vdolbenih veliko imén od obiskovalcev. Tudi meni se je ponudil Arabec, da mi hoče vsekati za nektare pijastre ime v skalo; zdelo se mi je pa, da ni ravno toliko ležeče, če sem zapisan ali ne na tem spominku nekdanjega trinoškega dela, in mu nisem hotel privoliti.

Zastran višave je težko pravo zvediti, ker po očesu človek ne more zmeriti enega in drugega, pisavci pa niso edini. Eni pravijo, da bi zamogla cerkev sv. Petra v Rimu s kupljo vred v Keopsovi piramidi stati; po Herderovem leksikonu pa je Cerkev sv. Petra 503, omenjena piramida pa zdaj le 450, in v začetku je bila 480 čevljev visoka. (Morebiti ima pri vsakem druge sorte mero.) Po vsaki ceni je strahovita velikost te piramide ter ima, kakor menijo, 90 milijonov kubičnih čevljev kamenja v sebi. Eden pisavec terdi, da nobena človeška roka ne more z verha Keopsove piramide do dna zagnati kamna, temuč da kamen ostane že na tretjem ali četrtem delu njenih stopnic. Žal mi je, da nisem tega poprej bral in poskusil, ker zdi se mi vendar skoraj preveč rečeno.

Vidijo se s piramide proti vshodu zeleno polje in vasi med palmovim drevjem; že unkraj Nila je Kaira z gradom in neštevilnimi kupljami in minareti ob nizkem gorovji Mokatta; ob Nilu v stran proti severu so med palmami podertine nekdanjega mesta Memphis-a, od koder so se zidale te velikanske piramide; proti jugu se vidijo v precejšnji daljavi druge piramide; proti zahodu je pušava.

Zraven te piramide ste še dve drugi veliki, in vse so tako postavljene, da je vogel proti voglu. Pravijo, da piramide so bile poprej po vsih stranéh z obdelanimi kamnitimi plošami tako pokrite, da so bile gladke; zdaj pa da so te kamnite strehe na tla zdersale in vsaka stran je podobna stopnicam — na kviško zmiraj ožjim.

V oserčji teh velikanskih ozidij so bili grobi kraljeve deržine. Štiroglato tesno žepno, kakor v druge grobe, derži nekoliko višej od tal, od severne strani v piramido. Ta vhod je bil nekdanj terdo zadelan, kakor je bila navada pri vsih grobih na Jutrovem; — tudi pred Kristusov grob so bili kamen zavalili. Več znotranjih potov in mostovžev derži v razne razdelke, kte-

rih eden je globoko pod piramido v zemlji. Ravno v sredi ali v sercu piramide je velik hram, ki se imenuje kraljévi hram, in tukaj je še kamnita rakev ali truga kralja Keopsa ali bolj prav Kufu-a, ki je bil že v življenji dal to kamnito goro zidati. Soba je 19 čevljev visoka, 34' dolga, 17' široka. Nekoliko spodej je kraljičin hram, kjer so obhajali mertvaške slovesnosti. Dolgo časa je bilo v kraljevem hramu tudi maziljeno in povito kraljevo truplo (munija) ohranjeno. Neki kalif pa je slišal, da je v piramidi veliko zlata, toraj dá razdirati, najde skrite in skrivne pota in poslednjič kraljevi grob z munijo v njem in z zlato plošo na persih, na kateri so bile zarisane neznane znamenja. Zakladov pa niso nič našli; pravijo, da je kalif še sam znesek denara notri dal podtakniti, ter so ga našli, češ, da je zaklad. S tem je hotel potolažiti ljudstvo, katero je začlenjalo mermirati zaradi dolzega praznega dela.

Skerbno zamotane in skrivne pota v piramidah kažejo, s koliko skerblijivostjo so nekdanjci iskali merlice skriti in pred občinstvom zavarovati. (Konec nasl.)

Ogled po Slovenskem in dopist.

Iz Ljubljane. V 38. št. je „das sogenannte Laibacher Tagblatt“ objavil nekaj, kar bi menda imelo biti odgovor na dopis ljublj. bogoslovcev v 5. št. letošnje Danice, v resnici pa ni drugega, nego li v hudi zadregi po vsih kotih naberačena zmés izmišljenih ali koder koli pobranih laži in psokv, zabeljenih s polnim pergiščem lično-okroglih liberalnih fráz, „T.“-ovim vsakdanjim kruhom. Strašno grabi in kači „T.“ dopisnika, da se bogoslovci odvažijo šopiriti se z bogoznanstvom, izmed katerih ni ne enega, ki bi sv. pismo mogel brati v originalu, namreč hebrejskem jeziku.

Vprašam, koliko jih je, ki bi po doveršeni gimnaziji točno, brez jezikoslovnih spotikljev in formalnih zaprek brali in razumeli gerščino? Mislim, da bi jih lahko naštel na perste, kolikor jih ima navadni človek na rokah, pa bi morda še ta ali uni bil odveč. Mertvi jeziki v šolah imajo po splošnem ta namen, da dijak razvije svoje duševne moči, spozná lepoto in bogastvo klasičnih jezikov in razvidi njihovo notranjo vpravo, da zraven nabere kolikor toliko realističnega blaga, s kratka, da postavi trdno podlago, na kateri zamore v višjih šolah ali iz posebnega nagnjenja in veselja tudi zasebno nadaljevati in doverševati svoje znanstvene študije. Ravno taka je z višjo matematiko, prirodoslovjem in drugimi predmeti, enaka — ako „T.-ov“ g dopisnik dovoli — s hebrejščino v bogoslovji. Tudi ona se bogoslovcem toliko razlaga in uči, da morejo spoznati jezikov vstroj, mnogoverstne oblike in razlike njegove, in da pridobivši v šoli prvotne zaumene in bistvena načela s potrebnimi pomočki lahko razširijo svoje daljno izobraževanje; kajti po naši pratiki ima dan le 24 ar, katerih izdatno število v megleni Ljubljani odpade tudi še na noč. Verhu tega se pa bogoslovci učé družih vednosti, ki imajo veliko več važnosti in praktične veljave, ki tedaj zahtevajo več časa nego hebrejščina. Je li mar ona tako potrebna, vsakemu duhovniku, da brez nje ne more opravljati dolžnosti svojega stanu? Kako je to, da so jo še na Nemškem celó pri rigoroznih opustili? Ali mar cerkev uči, da na znanje hebrejskega jezika je zastavljena pravovernost, da je še le v hebrejski bibliji iskati edino-prave vere, da ona edino skriva resnične dogme? Ne; katoličanu ni treba iskati čiste in nepopačene resnice

*) Tudi liberalcem dobro znan duhovni pastir na Gorenškem še zdaj bere biblijo v izviraem jeziku, ki je že ko bogoslovec hebrejščino dobro razumel, in judje, s kterimi je na popotovanji zadél, so se čudom čudili, ko jim je o dobri priliki jel t-k-te v hebrejščini citirati. Vr.

še le v hebrejski bibliji, ker jih že ima očitno in postavno od cerkve določene, stalne in neomajljive dogme. Drugače je to pri protestantovskem bogoslovcu, ki nima stalne podlage za svojo vero v svoji cerkvi, pa saj tudi v hebr. in nobeni bibliji več ne, in ki spreminjajo svoje verske misli po svojem, kakor nanese, ker cerkvene veljave nima, na katero bi se opiral. — Citati je bilo, da nameravajo iz srednjih šol izobčiti učenje mrtvih jezikov in prebirati klasike v prihodnje le v prevodih, katerih se že doslej poprodá dosti večje število nego izvirnikov. To se sicer ne bo zgodilo še tako kmali, vendar radi bi čuli, kaj bi na to porekel „T.“ dopisnik? In ako nadalje visokoučen liberalen profesor v nekem zgodovinskem sestavku rajše rabi „abgeblasste Uebersetzungen“ z jalovim izgovorom, da ni bilo dobiti edino zanesljivega gerškega izvirnika, — bi se li bogoslovec ne smel poslužiti prevoda, katerega nad tisuč lét rabi rimska cerkev v vesoljnih zborih, dogmatičnih definicijah itd., katerega so priporočili vsi latinski sv. cerkveni očaki, kteremu celó protestantje dajejo spričevalo, da se v vsih bistvenih rečeh popolnoma zлага z originalom, katerega je tedaj sv. zbor Tridentinski po vsej pravici razglasil, prosim ne prezreti! — za „autentičnega“ — namreč „Vulgate?“ — Isto tako so prišli na svetlo drugi prevodi na povelje in pod nadzorništvo višje cerkvene oblasti. Tako n. pr. naši slovenski prevodi sv. pisma, ktere so s podporo ljublj. škofov grofa Herbersteina in barona Brigido-ta konec prešlega in v začetku našega veka ter potem vnovič na povelje pokojnega knezoškofa Antonija Alojzija poleg nemškega od sv. Očeta Gregorija XVI. poterjenega prevoda dr. Allioli-ja oskerbeli marljivi, učeni in pobožni slovenski duhovniki. Da se pa taki prevodi ne pišejo kar tako tje ven dan, ampak po vodilih cerkvenih, kjer koli je mogoče in vzlasti v bistvenih odstavkih zvesto po besedi in z natančno naznanitvo posamnih razložkov med prevodom in izvirnikom — se vé, da je treba tudi tu ozir imeti na svojstvo in lastnijo dotičnega jezika, na lepoto in čistost oblik in izrazov —, da se toraj taki prevodi še-le po mnogem in vsestranskem pregledovanji in prilikovanji morejo izročiti občinstvu, je razvidno slednjemu, kdorkoli prevdari imenitnost tacega dela. Razvidno je pa tudi iz tega, kaj je misliti o „po — grošnih“ prevodih, ktere trosijo protestanške tako imenovane, jako sumljive svetopisemske zadruge. —

Gledé razlage sv. pisma, bodisi dogmatične ali scien-tifične, nam je edino prava le tista, katero daje v tej zadevi edino prava auktoriteta, nezmotljiva sv. cerkev, ktera sama ima pravico soditi o pomenu sv. pisma v verskih in nravnih rečeh.

Ako si pa sv. Cerkev priderzuje razlago sv. pisma v verskih in nravnih zadevah ter razlagalca navezuje na soglasno mnenje sv. očakov, je „T.“ ovemu kvasi-bogoslovcu pripušeno še zadosti obširno kritično in jezikoslovno, geografično in zgodovinsko, časoslovno in starino-znansko polje, na katerem smé poskušati svoje učeno nepristransko raziskovanje. —

V potolažbo „T.“-ovega dopisnika bodi konečno ome-njeno, da se v bogoslovji razlaga ne le hebrejščina, ampak tudi kaldejsko, sirska in arabsko narečje — in da se mu sveta jeza popolnoma uhlađi, naj mu bode zagotovilo, da so med bogoslovskimi „Gezüchtete“ tudi sedaj taki, ki so v popolnem stanu sv. pismo brati v hebrejskem izvirniku in primerjati ga s tako grozovito popačenimi prevodi, ktere je „T.“-ov kvasi-bogoslovec brez dvoma bral in z brezni svoje modrosti pretuhtal! V pojasnilo nenavadne vednosti „T.“-ovega dopisnika o sv. pismu opominim memogredé, da mu je viditi čisto neznan, da imamo ves novi in nekoliko starega zakona le v gerškem izvirniku. —

Kar pa tiče druge vednosti „polubožjih“ bogoslovcev, naj častito občinstvo samo prevdari, koliko je zmožen o njih soditi „T.“-ov dopisnik, ali znabiti celó veleučeni vredniki „Tagblatt“-ovi, ki so skušnjo zrelosti dostali menda na kazinskem plesišču, in tako sami nase obračajo Horaci-jev besede: „Optat ephippia bos piger, optat ararecaballus.“ Epist. lib. I. 14, 43. X.

Postnega pastirskega lista goriškega nadškofijstva obseg je slava in zveličanstvo križa Kristusovega. Sv. Pavel se je pri Bogu zavaroval, da bi se s čim drugim hvalil, razun le s križem Kristusovim. (Gal. 6, 14.) Hvalijo naj se posvetnjaki z bogastvom, Pavel se hvali z bičanjem in ranami, ki jih je prejel zavoljo Kristus; hvalijo naj se s prostostjo, Pavel se hvali z ječami, v kterih je medlel iz ljubezni do Jezusa itd.

Z enakim duhom napolnjeni so bili prvi kristjanje, pa tudi dobri kristjanje vsih naslednjih stoletij. Znamnje sv. križa je pripeljalo pervega keršanskega cesarja, vélikega Konštantina, k luči sv. vere, s tem znamenjem je v Rim prišel in Rim rešil. Narodi počivajo v senci tega križa in se zaupljivo vanj ozirajo, cesarji in kralji vsih časov pokladajo krone k drevesu sv. križa in slovesno spoznavajo, da Jezus Kristus je Kralj vsih kraljev in glavni steber njih prestololov.

Sv. Pavel pa tudi toži, da je sv. križ „judom pohujšanje, nevernikom pa nespamet.“ (1. Kor. 1, 23.), in to veljá tudi o današnjih ajdih, kterim se je vera potopila. Med takimi so možje, ki imajo radi na persih križe kakor častne rede, po stenah njih stanovanj pa nikjer ne vidiš znamenja sv. križa.

Marsikteri bogatini in slastniki nimajo znamenja Križanega po svojih bogato ozališanih sobah, obešajo pa temu ravno nasproti po stenah nesramne podobe, ki jim od dne do dne budijo poželjivost in jih zmerom huje zakopujejo v ostudnost greha. Celó sami ljubi mladini rujejo iz sere ljubezen do sv. križa, ki ga ji spred oči spravljajo; zbujaajo pa namesto tega v njih pregrešne strasti...

Toda gledajo naj sovražniki sv. križa, kaj bo, kadar pride Križani z veličastvom ravno tega križa na oblakih sodit žive in mrtve!

Dalje opominja pastirska poslanica k premišljevanju svetih skrivnost, ki so se spolnile na križu, posebno zdaj v postnem času. To premišljevanje mogočno v nas budi naj veči čednosti: vero, upanje, ljubezen. Kako naj se to godí, je razlagano nadalje bolj obširno.

Iz Pazina. V tukajšnjem frančiškanskem samostanu je umrl 6. febr. č. o. Ernest Centazzo, bivši skoz 18 let učitelj verouka in italijanskega jezika na c. k. spodnji gimnaziji. Naj bode pokojni v blagi spomin in v molitev priporočen vsim njegovim znancem in prijateljem. R. I. P.

● cerkvenem petji. *)

Laudate Dominum in tympano et choro.

(Psal. CL, 4.)

Te besede molijo vsi katoliški mašniki po vesoljnem svetu. Prerok David je okoli leta 1050 pred Kristusom že te besede prepeval. Slovensko se glasijo: Hvalite Gospoda z bobnicami (pavkami) in vbrano muziko. Bobnice so znane po mestih. One se rabijo pri slovesnih Božjih službah ob velikih praznikih. Da se to po volji Božji godí, je lahko dokazati. David namreč je bil od sv. Duha navdihnjeni pevec psalmov. Psalm CL je, kakor drugi psalmi, v svetem pismu. On ima tedaj Božjo veljavo in torej tudi besede njegove: „Hvalite Gospoda z

*) Če tudi zaupljivo duh čerke ni ta, da bi moralo glasbinsko orodje stare zavze tudi v novi pri visoki daritvi sv. maše ostati, je vnder pričujoči spis prevdarka vreden, in naj se čujeta oba zvoná, da se resnica bolj spožuá. Vr.

bobnicami in vbrano muziko.“ Katoliška cerkev zapoveduje vsim duhovnom višjih redov vsak dan tiste besede v hvalnicah moliti. Katoliško cerkev pa sveti Duh vodi po besedah Kristusovih (Joan. XIV, 26.): „Tolažnik pa, sv. Duh, kterega bo Oče v mojem imenu poslal, On vas bo vse učil, in vam vse vdihoval, kar koli vam bom rekel.“ Sveti Duh torej, kateri hoče, da se tiste besede molijo, hoče tudi, da se spolnujejo.

Zato niso prepolni modrosti tisti, kateri hočejo, da naj se bobnice popolnoma odpravijo iz cerkve. Gotovo je, da veliko pripomore k slovesnosti, če se v začetku svete maše ali litanij, kadar pridejo duhovni iz zakristije, z bobnicami slovesnost naznani. Pa ravno tako med Božjo službo bobnice razodevajo, da ni navadna, temuč je slovesniša služba Božja. Prav malo slovesno bi bilo, če bi o velikih praznikih same orglje se glasile, kakor ob navadnih nedeljah. Da bobnice niso cerkvena muzika, pač nihče terditi ne more, potem, kar sem omenil. Če se jih kdo straši, je pač lahko pomagati. Namesto k veliki Božji službi, pri katerih se več del bobnice rabijo, naj gre k zjutranjemu ali manj slovesnemu opraviilu. Pa brez zamere, ker je nam treba porazumljenja.

Podvolarski.

Pelinorec.

Rogati ponedeljek bi se smel imenovati nemški „blaumontag“, ker le rogati, živinski ljudje počenjajo tako rogovilsko prekucovanje, da nedeljo Bogu ukradejo in delajo, v ponedeljek pa namesto dela postopajo in pijančevajo. To se pravi smertno grešiti in zoper Boga se puntati, zato se takim ljudem ne bo dobro godilo! — Pridni mladenški časnik „Der Bund“*) na Dunaju ima spisec o „blaumontagu“ in meni, da bi se ta rogač dal odpraviti (ali saj oslabiti), ako bi mojstri sami pričeli nedelje in praznike posvečevati, ter bi se vsi med seboj k temu zavezali, da pod nobeno pogojo in nikakor ne bodo pomočnikov od nedeljah k delu napeljevali, temuč jih od tega odvrčevali. — Drugi pomoček bi bil, da bi mojstri precej pri sprejemanji pomočnikov napovedali, da v njih koledarji ni „blaumontaga“ ali rogatega ponedeljka. — Pristaviti smemo morebiti še, da naj boljši pomoček je: naj mojstri „rogatih“ pomočnikov ne sprejemajo, in sami nikakor rogati ne bodo. To je vendar sramota, ako razkolniški anglikani z neznansko vestnostjo nedelje praznujejo, katoličan pa, ki je dobro podučen v veri, Božjo zapoved in svoje zveličanje zaverže s hlapčevskim delom ob svetih dnevih in s pijančevanjem o ponedeljkih! Ni čudo, da je potlej na starost toliko rokodelcev revežev, ker taki ne morejo imeti blagoslova Gospodovega pri svojem delu, kateri s tako grozno prederznostjo praznike in dneve Gospodove skrunijo.

Vse se spreminja. Bolni mož je bil svoje dni Turk, dokler je Cerkev preganjal; zdaj je bolni mož postal Italijan, ko je on prevzel od Turčina preganjanje sv. Cerkve. Tudi Beust je bil kmali potem politično zbolel, ko se je jel ob bolnega Italijana plaziti, in ne utajljivo je, da pri odhodu ni zapustil popolnoma zdrave Avstrije.

Ali Rim ali pa smert! so kričali lahunski poslanci. Zdaj ko Rim imajo, pa v Rim nočejo, ker se smerti boje. (Unità.) Tedaj je zdaj njih pregovor: Ne Rima in ne smerti!

Razgled po svetu.

Kdo je neki ta knez Bizmark? Eden berlinskih deržavo-malikov je te dni v Rim pisal: „Katoličani naj bi

ne gnali na poskušanje poterpežljivosti kneza Bizmarka. Rimski prestol se mora k novošegnemu pravu priravnati, mora se mu udati; če ne, knez Bizmark zamore tudi Sveti prestol in Cerkev pogrešati.“ — Drugi je rekel: „Papež in katoličani so nehvaležno ljudstvo, ki ne véjo ceniti dobrote in prizanašljivosti kanclerjeve (Bizmarka) za katoliško Cerkev.“ — Kdo je neki ta Bizmark, kdo so drugi liberalci, ki se košaté nad Rimom in katoliško Cerkvijo? Ali ni neumno tako govorjenje? Prederzni Bizmerk pojde tako, kakor je šel Beust: Rim in katoličani ostanejo; — in Bizmark pojde po vsih znamenjih toliko hitreje, ker se je spravil nad tisto „Skalo“, nad katero si je še vsak sovražnik razbil glavo. Bizmark je znal premagati Avstrijo, je ponižal mogočno Francijo; v butanji na katoliško Cerkev pa bode spoznal, da je tudi on prav reven človek, ako se je tudi s čeljado in tkavskim vrtilom kakor Goljat zagnal nad katoličanstvo.

Ljudje brez vere in vesti se lahko priravnajo vsa kemu pravu (?), bodi si še tako „modérno“, Cerkev je naredba Božja, in ravno s tim spričuje svoj višji značaj, da se ne obrača po novošegnem vetru, kakor petelini po strehah.

To dóbo je vriš v Berlinu zlasti zato, ker so v Rimu naznanili, kar je samo po sebi dosti očitno, da prednosti, kakoršne je imela poprejšna katoliška vlada v zdaj pruskem Elzasu in Loreni, ne morejo veljati tudi za nekatoliškega vladarja, da zveza od l. 1801 za Prusijo ne velja, ker ni bila z njo storjena. In posebno je še to, da Bizmark zastran tega ropoče, še preden je zastran tega kaj v Rimu prašal ali prosil, kakor piše Korresp.“

Rim, kakor tožijo, „novošegna kultura“ hitro spreminja v gnojno jamo. 20. sept. 1870 so bili Rim vzeli papežu tako imenovani „moralški sredki“, namreč bombe in kanoni, — in spreminjati so ga začeli v liberalno mesto. Poprej so bili v Rimu pridni verni zvavi in drugi papeževi vojaki, ktere je bilo na trume viditi z drugimi ljudmi vred po cerkvah, pri sv. Obhajilu itd., kar je tudi „Danica“ popisovala; zdaj je tam kardelo kaci 40.000 „novošegnih“ vojakov, ki nočemo ponavljati, kako ga „Genevski dopisnik“ zaznamuje, in med take vdružujejo za vojake rimsko sicer čedno in verno mladino. Kolika zguba po eni, kolika škoda po drugi strani! — Poprej je bilo čez 10000 čednih in vernih rimskih vladnikov; zdaj je namesto njih truma 20000 laških vladnikov, ki so novošegni v mislih in v djanji. Kolika zguba in kolika škoda! — Poprej vseučiliše „Sapienza“ in druge lepote katoliških šol; zdaj je vse razgnano, mladina kakor zgubljene ovce, in derhal liberalnih, odpadnih, izobčenih, judovsko- in novopagansko-mislečih učencikov ima v rokah mladino, kolikor se je še šol vdeležuje. Nastopila je cela reč mestnih brezverskih šol, pa anglikanske, luteranske, valdenske učilnice namesto katoliških šol; in da bi mladino toliko ubožnih družin ložej na svojo stran spravili, se pri družinah obilno z denarom dela. Veliko krivoverskih in brezverskih temeljnov, molišnic se je pričelo. Cele derhali brezbožnih, spačenih barantačev, in špekulantov vsake baže se je v Rimu naselilo, ki razširjajo spake in pregrehe po svetem mestu. Udje laške vlade sploh na to delajo, da bi mesto ne bilo več vredno središe vsega katoličanstva. Vgnjezdile so se mavtarske lože, rudečarske družbe in drugi prekucuhi. Poprej v Rimu ne znana ostudnost so tudi povodnji zanikarnih časnikov, knjižur, gerdih podob, nesramnih slik, pohujsljivih kazališ, zanikarne beznice z neštevilnim nesramnim osebstvom itd. Le junaškemu obnašanju pravih Rimljanov — od kneza, meščana, rokodelca do kmeta — se je dozdam zahvaliti, da prede-

*) „Bund“, časnik za katoliško mladino, velja samo 1 gr. na leto. (Wien IX. Lichtensteinstrasse Nr. 31. 1. Stock.)

lovanje Rima še ni doveršeno, da je še veliko zdravega in dobrega, pravi „Gen. dopisnik.“

V Rimu reč kralja „Poštenoviča“ morebiti ne stoji bolj terdno, kakor v Madridu zadeva njegovega sina Amadeja, ki so ga frajmavrarji katoliškemu narodu vrinili in mu zdaj sami nasprotujejo. Zadosti pojasnuje tako nezgodo to, da 9. sveč., v petek, so v Rimu Garibaldova sinova in drugi demokrati smeli obhajati obletnico rimske republike, ki je bila razklicana l. 1849, napijati Garibaldu in Macinu, in zvečer v kazališu trikrat garibaldovo pesem škripati. — Ravno tisti dan, to je, petek pred pustno nedeljo, se pri vsem deževanju nekateri liberalci niso mogli zderžati, ter so v šemah trapali po mestu vkljub čedni rimski navadi, ki ob petkih tega ne terpi. Sovražniki keršanske spodobnosti so petku posebno gorki in išejo ga povsod po svetu oskruniti z burkami, komedijami, hrupom in kar koli morejo najti, da je kljubovalno in nasprotno svetemu spominu in tihi žalosti odrešilne smerti našega Zveličarja. —

Božja pravica pa sovražnikom papeža in sv. vere sredi divjaškega hrupa sem ter tje pokaže, da še nad svetom čuje in da se ji nihče umakniti ne more. Debeli četrtek se neki nerimsk lahón (buzzurro) našemljen v kerčmi oddelka „Rione Monti“ na mizo spravi in prav z neslanim zabavljanjem zoper papeža, duhovstvo in mnihe pričujoče kratkočasi. Sredi svojih zabavljanj pa kar neprevidoma telézne z mize, da nobeden ne vé kako, buti s čeljustjo ob kozarec, katerega šibre se mu tako globoko v podbradek zaderejo, da so ga v bolnišnico odpravili in 10. sveč., kakor „Genevski dopisnik“ naznanuje, je bil še zmira v smertni nevarnosti. „S čimur kdo greši, v tem bo terpinčen.“ To si utegnejo tudi ljubljanski „buzzurri“ za uho zapisati.

Sv. Oče v svojem jetništvu, kakor se kaže, na katoliški francoski narod še naj bolj zaupajo, kolikor je pomoči na zemlji. Te dni je bilo pri njih poslanstvo tisuč rimskih meščanov, in tem so priporočili, da naj molijo za francoski narodni shod, ki se bode v kratkem pečal s koristimi papeževimi. — V Kvirinalu, v kraljevi deržini so se v enem mesecu zgodile že tri neprevidene smerti!

Iz Ljubljane. Katoliška družba bode na svet dobrotnega odseka napravila mesca sušca tombolo za terpeče na Dolenskem in Notranjskem. Da bo več prostora, bode vse tri sobe v svojem stanovanju za to vravnala. Dan bo še le odločen.

V Deržavnem zboru je sprejeta že imenovana zasilna volitvena postava s 104 glasovi zoper 49. Da so vstavoverci dobili za premenitev vstave potrebni dvé tretjini glasov, so določili Dalmatinci in Primorci, ker so glasovali z vstavoverci. — To je slovanska edinnost!!! —

Duhorske spremembe.

V ljubljanski škofiji. Č. g. Jan. Demšar, kapl. v Sorici, je prestavljen na Črni vrh pri Idriji; čast. g. Jan. Parapat, kapl. v Podbrezji, gre za administr. na Vranjo peč; č. g. Kar. Hofer, kapl. v Metliki, gre za administr. v št. Jošt; č. g. Ant. Verboja, v Štangi, za kaplana v Metliki. — Umerla sta čč. gg. Jož. Marešič, na Šmarni gori 16. sveč; Al. Šušteršič, benef. v Komendi, 20. sveč.

Dobrotni darovi.

Za stradajoče na Dolenskem in Notranjskem. Leška fara z gosp. fajm. 20 gl. — Neimenovan 2 gl. a. v. — Rodojub v Ljubljani 20 gl.

Za sv. Očeta. L. Pavlin 1 gld. — Iz št. Ruperta 3 gl. 50 kr. s prošnjo za sv. blagoslov. —

Za mil. škofa Mraka. Več oséb iz Poljke fare 2 gl. v sr. in 2 gl. v pap.

Za mis. v Adrijanopelnu. Neimenovan dobitnik 10 gl.

Za afrikanski misijon. Neimen. 1 gl. — F. G. 1 gl.; M. S. 1 gl.; M. R. 1 gl. 6 kr. sr. st. d.; zbirka 8 gl. in 1 st. dvajs.; M. M. 1 gl. — L. Pavlin 1 gl.

Pogovori z gg. dopisovalci.

Č. o. L. B. v C.: Prejeli in bomo poslali na dotična kraja. — Dr. — ni —: Prihodnjič. —

Slovenci!

Vsled lanske slabe letine začenja po nekterih okrajih Dolenskega in Notranjskega ljudem že zdaj pomanjkovati najpotrebnejšega živeža, in lakota žuga revežem. V takih nemilih okoliščinah je naša človeška dolžnost, je dolžnost vsacega rodoljuba, da prihitimo na pomoč svojim revnejšim rojakom, da jim olajšamo nesrečo, ktera jih je po nedolžnem zadela. Že so se po časnikih začeli nabirati miloserčni darovi. Treba pa je zdatne podpore; treba tedaj, da se združijo vse moči.

V ta namen se je ustanovil v Ljubljani „odbor za podporo stradajočih“.

Ta odbor bo nabiral po vsem Slovenskem vsakovrstne darove v denarji in blagu, ter nabrano oddal deželnemu odboru kranjskemu, ki bode za to skrbel, da pridejo v roke tistim, kateri podpore najbolj potrebujejo.

Slovenci! Do Vaše miloserčnosti se obračamo! Vi vsi, ki ste letos v srečnejših okoliščinah, ne zabite svojih nesrečnih rojakov v revščini stradajočih! Pomozimo drug drugemu, ter pokažimo svetu, da se res čutimo sine ene matere, da se ljubimo bratovsko in da stojimo v sreči in nesreči vsi za enega in eden za vse. Še posebno pa se obračamo do Vas, narodnih društev: čitalnic, bralnih in političnih društev, „Sokolov“, da združite svoje moči z našimi, da tem zdatnejo podporo donašamo nesrečnim svojim rojakom.

Vsaki najmanjši dar bodi si v denarji, bodi si v blagu bodemo hvaležni sprejeli, ter sprejem potrdili in imena milostnih darovateljev razglašali po „Novicah“ in „Slov. Narodu“.

Darovi v denarji naj se blagovolé poslati gosp. Ivanu Vilharju v Ljubljani; darovi v blagu: žito, krompir, fižol itd. naj se samo naznanjajo odboru, ki bode odkazal kraj, kam naj se pošljejo.

Rodoljubi! dvakrat dá, kdor hitro dá.

V Ljubljani 19. svečana 1872.

Odbor za podporo stradajočih:

Dr. Jan. Bleiweis, predsednik. Dr. E. H. Costa. Dr. J. Razlag, podpredsednika. Ivan Vilhar, denarničar. Dr. J. Vošnjak, tajnik. Dr. Karol Bleiweis. Peter Graseli. Jan. Horak. Anton Jentel. Luka Jeran. Val. Krisper. Peter Kozler. Jan. Murnik. Dr. J. Pogačar. Franjo Ravnikar. Fr. Ks. Sovan ml. Dr. Strbenec. Hugo Turk. Dr. Vončina.

Odgovorni vrednik: Luka Jeran. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik v Ljubljani.